

Jorge Mira Pérez (Baio, 1968)

Destacou polas súas altas notas académicas en todas as etapas educativas, primeiro no colexio Labarta Pose, logo no bacharelato no Instituto Alfredo Brañas (Carballo) e finalmente na Universidade de Santiago, onde se licenciou en 1991 e doutorou en Física en 1995 (con Premio Extraordinario) sendo ademais un dos primeiros galegos en obter o grao de Doutor Europeo.

Como culminación a ese camiño, converteuse en catedrático a unha idade récord, sendo o máis xoven de tódalas áreas científicas da USC e o máis xoven de España na súa especialidade, o electromagnetismo.

Obra científica cun perfil único en Galicia

O seu perfil científico destaca en Galicia por ter feito contribucións (avaladas con máis de 130 publicacións de impacto internacional) na totalidade das grandes áreas nas que está dividida a actividade investigadora. Algúns dos seus descubrimentos foron feitos en colaboración co Premio Nobel John B. Goodenough, inventor das baterías recargables de litio, que todos levamos nos nosos móbiles e outros dispositivos electrónicos portátiles.

Así, ao longo da súa carreira científica abordou unha asombrosa variedade de temáticas: física matemática, ciencia de materiais, nanotecnoloxía, estudo de dinámica de poboacións, sociolingüística, xeografía, análise matemática, enxeñaría civil, ciencias do deporte, didáctica das ciencias, enxeñaría eléctrica, enxeñaría química en depuración de auga, radioloxía, oftalmoloxía, reumatoloxía e epidemioloxía. Por poñer un exemplo desta transversalidade, dirixiu a tese doutoral dunha odontóloga en colaboración co xefe do servizo de reumatoloxía do Hospital Clínico de Santiago e cun enxeñeiro informático. Ou, por mencionar outro exemplo na área de epidemioloxía, foi un dos catro membros do comité de expertos da Xunta de Galicia para a predición do avance da pandemia de Covid19 na primeira onda, liderou o único proxecto en Galicia financiado polo Goberno de España para a predición da difusión da pandemia, codirixiu a creación do sistema de cálculo de tempos de ventilación dos centros educativos de primaria e secundaria da Consellería de Educación para o control de contaxios, e mesmo acaba de crear unha empresa spin-off de base tecnolóxica, dedicada ao cálculo de fluxos de aire en locais pechados a fin de reducir os riscos sanitarios. Por engadir algún outro dato resumido, realizou estadias profesionais en centros de Estados Unidos, Francia, Arxentina, Italia e Alemaña e dirixiu ou participou en 50 proxectos de investigación (4 europeos, 33 nacionais e 13 autonómicos), 26 contratos con institucións e é autor ou coautor de 9 patentes ou modelos de utilidade.

Como científico ten recibido importantes premios, entre os que se destacan: Finalista do Premio 'Investigador Novel', da Real Sociedad Española de Física (1999); Premio de Investigación en Ciencia e Tecnoloxía da Deputación de Pontevedra (2001); Premio da Real Academia Galega de Ciencias (2002); Premio do Colegio Oficial de Físicos de España (2010); XXXIV Premio da crítica Galicia - modalidade de investigación (2011); Premio ao traballo do ano da revista New Journal of Physics (2011); Mención de Honor - Premio de investigación da Real Academia Galega de Ciencias (2011); Premio da Real

Academia Galega de Ciencias ao proxecto sobre predición de expansión do coronavirus (2020).

Este carácter tan multidisciplinar explica algúns dos seus varios nomeamentos en foros científicos e académicos. Así, é membro de consellos editoriais como o da Revista Española de Física ou o da revista Grial (a principal revista cultural de Galicia), membro do grupo de socioloxía da lingua da Real Academia Galega, membro da Fundación Hipocrática do Colexio Oficial de Médicos de A Coruña, membro do Consello da Cultura Galega, e Académico Correspondente da Real Academia Galega.

Foi Director do Departamento de Física Aplicada (o máis grande da USC) entre 2006 e 2014. A finais de 2021 foi elixido Presidente da Comisión Deontolóxica do Colexio Oficial de Físicos de España.

Ten sido solicitado como asesor do goberno: foi asesor da Secretaría General de Política Científica y Tecnológica do Ministerio de Educación y Ciencia, para a creación e posta en marcha do Laboratorio Internacional Ibérico de Nanotecnoloxía, o maior centro de investigación de Portugal (dirixido polo que foi o seu director de tese). Tamén foi membro da comisión de expertos do Goberno de España para a reforma da hora oficial, un tema no que é persoa referente a nivel estatal.

Pioneiro da divulgación científica en Galicia

É pioneiro na divulgación científica en Galicia, unha actividade coa que comezou a finais dos anos 90, e como tal ten sido recoñecido coa primeira edición do galardón á comunicación científica outorgado pola Real Academia Galega de Ciencias e a Xunta de Galicia. As súas seccións de ciencia na emisión autonómica de TVE e na Radio Galega foron as primeiras da historia do audiovisual en galego. Dende aquela copresentou, guionizou, asesorou ou foi colaborador en diferentes programas da TVG. En radio, ademais da Radio Galega (na que continúa coa súa sección 21 anos despois de tela comezado), tivo seccións en Onda Regional Murcia e en Radio Clásica de Radio Nacional de España. Colaborador do diario «La Voz de Galicia» desde finais dos anos 90, onde tamén é columnista científico.

En total, na súa traxectoria mediática ten feito uns 2500 capítulos completos de televisión, máis de 1000 emisións de seccións radiofónicas e varios centenaes de artigos e columnas.

Pero tamén nesta vertente da divulgación é multifacético.

En 2005 puxo en marcha o Programa ConCiencia, artellado en torno a visitas de Premios Nobel a Galicia (cos que xa ten traído a uns 40), algunha delas realizada en coordinación coa mesma Fundación Nobel. Trátase dunha actividade única en España. No marco deste programa, en 2008 puxo en marcha o «Premio Fonseca», de carácter internacional, que teñen gañado persoeiros como Stephen Hawking (con quen tivo boa relación, ao punto de ser convidado aos seus cumpreanos e mesmo ao seu funeral privado) ou o coñecido naturalista da BBC David Attenborough.

Foi creador do primeiro nodo español da rede internacional Nerd Nite, fundador da revista da facultade de física da USC, asesor do servizo de publicacións da Universidad de Cádiz e director da colección de divulgación científica da editorial da Universidade de Santiago de Compostela.

É autor de libros de divulgación científica (que figuraron no top de vendas galego) e coordinador doutras obras colectivas. A última delas, sobre astronomía, foi gañadora do Premio Nacional de Edición Universitaria. Artífice da tradución ao galego de grandes figuras da historia da ciencia, como Albert Einstein ou Stephen Hawking.

Á marxe disto foi director das Aulas Científicas da Deputación da Coruña, Comisario da exposición "Un mar de xenios na fin da Terra" (a máis vista en Galicia en 2013, e que permitiu de paso ter a primeira estimación do número de visitantes a Cabo Fisterra), organizou en Galicia o centenario da Teoría da Relatividade de Einstein, ten organizado sesións divulgativas en congresos internacionais e intervindo como conferenciante inaugural ou de clausura en diferentes congresos e foros. Todo isto sumado a multitude de actos puntuais, actos de difusión astronómica ou actos en centros de ensino. Foi elixido para intervir no día da ciencia en galego para todo o ensino secundario en 2013, para o encontro de bibliotecas de centros educativos de Galicia en 2014 e nomeado pola Consellería de Cultura padriño do mes da ciencia en 2015.

Pola súa acción divulgativa recibiu varios premios importantes, moitos deles a nivel español: Premio 'Física en Acción', da Real Sociedad Española de Física (2000); Mención de Honor do Premio 'Ciutat de les arts i de les ciencies de Valencia' (2001); Premio Nacional 'Ciencia en Acción', do MEC e o EIROForum (2005); Medalla de Honor "Ciencia en Acción" (2010); Premio "José María Savirón" de divulgación científica, convocado por varias sociedades científicas españolas e o CSIC (2011); Premio da Real Sociedad Española de Física - modalidade de ensinanza y divulgación de la física (2012); Mención de Honor do Premio Nacional "Ciencia en Acción" - modalidade de divulgación científica (2017); Premio Nacional «Ciencia en Acción» - modalidade de materiais didácticos de ciencia (2017); Prisma especial do xurado - XXX Prismas "Casa das Ciencias" á divulgación (2017); XL Premio da Crítica Galicia - modalidade de iniciativas culturais e científicas (2017); XXII Premio Nacional de Edición Universitaria - Modalidad de edición digital y multimedia (2019); I Premio de divulgación - Real Academia Galega de Ciencias e Xunta de Galicia (2020); XXII Premio nacional "Ciencia en Acción" - Modalidade de divulgación científica (2021).

A estes súmanselle outros recoñecementos (acumula máis de 40 no seu currículum): Destacado na portada do número conmemorativo do décimo aniversario da sección "Next Wave" da revista *Science*, pola combinación da actividade de profesor universitario e divulgador científico (2005); Premio "Labor universitaria do ano", outorgado polo xornal Santiago Siete (2009); Premio "Gallego del año" do Grupo de Comunicación Correo Gallego (2010); Premio "Lois Peña Novo" (2014); Premio Exxpopress do clube de periodistas de Galicia - categoría autonómica (2016); Premio "Rosa dos Ventos" do Instituto Argentino Gallego Santiago Apóstol de Bos Aires (2017).

Como meras anécdotas indicativas da inserción social do seu labor, púxoselle o seu nome a un premio científico, existen aulas de centros de educación secundaria e

primaria que levan o seu nome e ten sido elixido para pregóns de gran significación, como por exemplo, o das Festas do Apóstolo en Santiago no ano xacobeo 2010.

Actividade na súa zona de nacemento

Outro dos trazos da súa actividade é a fonda implicación que ten coa súa vila de nacemento e coa Costa da Morte en xeral. Ten axudado á súa proxección con actividades con Premios Nobel, os seus cálculos sobre datas e horarios de atardeceres, que ubicaron na Costa da Morte os últimos da Europa continental, serven de base para campañas da Xunta de Galicia de promoción do territorio e ten colaborado con varios dos concellos da zona en multitude de actividades ou asesoramento. En datas recentes, está impulsando a declaración da zona como Destino Turístico Starlight.

Por este motivo recibiu varias distincións a nivel comarcal. En Fisterra fíxoselle unha homenaxe, a asociación Turismo Fisterra recoñeceu o seu labor en 2012 e concedeu o primeiro premio da asociación en 2018. Alí foi impulsor da praza de Stephen Hawking, que dá nome á explanada do cabo. O seu traballo coa análise astronómica dos atardeceres foi usado para diferentes accións na Costa da Morte, por exemplo en Cabo Touriñán, e será empregada en vindeiras campañas de TurGalicia.

En Carballo deu o pregón das festas de San Xoán e foi elixido "Galego do ano" do Padroado Fogar de Bergantiños (2008). A nivel xeral comarcal, recibiu o Premio Faro Nerio (2009), o Premio Radio Nordés en ciencias (2010), foi elixido persoeiro do ano pola delegación comarcal de La Voz de Galicia -delegación Carballo (2010), Premio da Asociación de Profesionais do Turismo da Costa da Morte (2010), I Premio "Embaixador do percebe de Muxía" (2021) e o "Bos e Xenerosos" da Fundación Eduardo Pondal (2022).

No concello de Zas en xeral, e en Baio en particular, á marxe de actividades puntuais, é membro do consello asesor da Fundación Brandomil, voceiro e responsable da "Comisión Labarta Pose para o Día das Letras Galegas", colaborou na parroquia de Baio como catequista durante 37 anos (empezou cando tiña 14), foi membro da directiva da A.VV. Tabeirón (mesmo foi encargado provisional da mesma durante un curto tempo), e da Agrupación Deportiva Su a Agra. Axudou ao seu irmán na fundación do Clube de Baloncesto de Baio e na organización do Aberto de Xadrez Vila de Baio, que chegou a ser o terceiro con maior traxectoria de Galicia, no que participaron campións absolutos de España, Iugoslavia e Arxentina e a selección cubana (campioa de América). O clube de xadrez de Baio foi o primeiro caso dun ascenso á primeira división galega dun equipo que non procede de cidades, convertendo á vila nun dos epicentros do xadrez galego. Como anécdota final, amosa unha curiosa actividade deportiva: en xadrez, foi o segunda persoa da Costa da Morte en conseguir o ránking internacional (o primeiro fora un carballés), en natación ten máis de 30 medallas en campionato galego oficial en categoría máster, foi subcampión galego universitario absoluto, e obtivo postos destacados en travesías en augas abertas. En taekwondo acadou algúns trofeos en torneos comarcais (impartiu as clases deste arte marcial organizadas por Tabeirón durante algunhas etapas de 1989 e 1990), e ata foi campión galego de baile de salón en categoría base. A súa vitrina deportiva complétase con varios trofeos en carreiras populares dende hai 30 anos e mesmo as semifinais do campionato de esgrima de Santiago.